

Samhällsbyggnadskontoret, Planenheten

Handläggare: Helena Wickholm
Titel: Projektledare hållbar stadsutveckling
E-post: helenawickholm@norrtalje.se

Till: Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott

Uppdragsrapportering - Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott föreslår:
Kommunstyrelsen beslutar:

- Godkänna rapporteringsunderlaget kopplat till uppdraget "Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel" och att uppdraget ska anses vara slutfört.
- Uppdra åt samhällsbyggnadskontorets planenhet att arbeta fram en strategi för ökad egenförsörjning av lokalt producerade livsmedel, som även innefattar yrkesmässigt lantbruk (inklusive djurhållning) och yrkesmässig trädgårdsodling samt riktlinjer för arrenderad kommunal odlingsmark, att komplettera strategi för hantering av jordbruksmark i fysisk planering.
- Uppdra åt samhällsbyggnadskontorets planenhet att under år 2025 utföra en djupare analys av en eller flera av de föreslagna placeringarna och arbeta fram ett förslag på etablering av odling i en eller flera av de analyserade placeringarna.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Planenheten tilldelades i *Mål och budget 2024-2026* uppdrag att "Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel". Planenheten har arbetat fram kriterier för lämpliga placeringar och föreslagit platser i anslutning till Norrtälje kommuns tre största tätorter, Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik.

Förslagen skapar förutsättningar för främjandet av lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och tillgodoser invånarnas möjligheter till ökad egenförsörjning av livsmedel.

Inom uppdraget har det genomförts en omvärldspaning som identifierat kommuner som kommit långt i sitt strategiska arbete med att öka odlingsmöjligheterna i stadsmiljö. I rapporten beskrivs även möjliga upplägg av gemensamma småskaliga odlingsområden kortfattat.

Ärendet

Beskrivning

Uppdraget syftar till att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel för att höja graden av egenförsörjning av livsmedel. Lokalodlade och lokalproducerade livsmedel från egen produktion är en

hållbar form av matproduktion från ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Kolonilotter tillför grönska samtidigt som de motverkar ensamhet och öppnar upp för nya bekantskaper och utbyten. De är också en plats för lärande om naturen och en träning i demokrati och samverkan. Kolonilotter stärker även kommunens beredskapsarbete genom att bidra till att kommunen blir mer motståndskraftig mot störningar i transporter och leveranser av varor. Därmed blir Norrtälje kommuns befolknings matförsörjning tryggad av vad som odlas lokalt.

Inom uppdraget har undersökts möjligheterna till en ökad grad av egenförsörjning i stadsmiljö eller i närhet till större tätort. De analyser som gjorts har utgått från uppställda kriterier i, eller i närhet av, Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik. Uppdraget genomfördes av en arbetsgrupp bestående av projektledare för hållbar stadsutveckling, kommunekolog, planarkitekt och stadsarkitekt, som var och en bevakade och bidrog med värden utifrån lagrum och bästa praxis inom respektive kompetensområde.

Arbetsgruppen identifierade förutsättningar för placering av odlingsområden utifrån juridiska, fysiska och sociala aspekter, samt förutsättningar att ta hänsyn till odlingsmöjligheter i den fysiska planeringen vid utveckling av kommunen. Vidare analyserades hur olika kartlager i kommunens GIS-system kunde användas för att filtrera fram möjliga placeringar utifrån de identifierade förutsättningarna. Filtrering på vissa av kartlagren utfördes och flertal platser identifierades, se bilaga 1. Arbetsgruppen utförde även en omvärldsbevakning av andra kommuners arbete samt intervjuade företrädare för Sveriges kolonilottsförbund. Omvärldsbevakningen visade att det finns flera olika typer av gemensam småskalig odling som är lämplig i stadsmiljö. De olika formerna av odling kan komplettera varandra genom att ge människor med olika behov och preferenser möjlighet att hitta en odling som passar just dem

Lagkrav

Miljöbalk 2 kap. 2-6 §§, 3 kap 1-3, 6 §§, 7 kap. flertal §§
Plan och bygglagen, flertal kapitel och §§
Artskyddsförordning 2007:845

Koppling till gällande styrdokument

Mål och budget 2024-2026

Uppdraget härrör från målområde 5, att Norrtälje ska förvaltas på ett miljö- och klimatmässigt hållbart sätt, genom inriktningsmål 5.2; Genom ny teknik möjliggöra för energi, material och näringsämnen att ingå i kretslopp. Uppdraget är ett nytt uppdrag till Planenheten på stadsbyggnadskontoret. Småskaliga gemensamhetsodlingar för att öka egenproduktion av mat för höjd självförsörjningsgrad, tangerar även målområde 3 genom att det stärker Norrtäljes beredskap för kris och målområde 7 genom att det stärker människors egenmakt.

Under framtagande: Fördjupad översiktsplan för Norrtälje stad

I den fördjupade översiktsplanen för Norrtälje stad som är under framtagande (granskningsförslag antaget KF 2024-04-08) är odling nämnd som ett socialt värde. Vidare finns ett ställningstagande om att nya park- och grönområden ska ha en anpassad utformning och innehåll utifrån kartläggningen av sociala värden för stadens friytor på ett sätt som resulterar i god tillgänglighet och en mångfald av aktiviteter i varje del av staden. Dessutom ska det planeras för en stad med en variation av parker utifrån storlek, innehåll och karaktär. Parker ska utformas för en större möjlighet för fler aktiviteter som resulterar i en stad med ökad parkvistelse. Parker ska också erbjuda en variation av aktiviteter för en mångfald av användare under en större del av dygnet och året.

Under framtagande: Översiktsplan 2050 Norrtälje kommun

I *Översiktsplan 2050 Norrtälje kommun* (Granskningsförslag antagen KS 2024-04-08) pekas pågående användning och ändrad användning ut i mark- och vattenanvändningskartan. I kategorin *Grönområde och park* ingår bland annat odlingslotter. I samrådsförslaget (antagen KF 2023-02-06) pekas i den ändrade användningen det ut ett område för odlingslotter vid Gottstastugan.

Fördjupning av översiktsplanen för Rimbo

I *Fördjupning av översiktsplanen för Rimbo* (antagen KF 2023-12-18) identifieras att delar av utvecklingsområdet *Bålbro Norra* ska utgöra ett nytt område för besöksområden och att västra delen

av området blir tillgängligt för kolonilotter. I tidigare Fördjupad översiktsplan för Rimbo föreslogs södra delen av Tomtaområdet i slutningen ned mot Långsjön och området väster om mottagningsstationen i Vallby i slutningen mot Vallbyån. Dessa två finns markerade på denna fördjupnings karta.

Grönstrukturstrategi för Norrtälje stad

I *Grönstrukturstrategi för Norrtälje stad* (antagen KF 2016-11-06) identifieras att stadsodlingar blir en allt viktigare plats för pollinatörer när staden ökar med boende. Pollinatörer identifieras vara en viktig del för de reglerande ekosystemtjänster. I strategin nämns koloniträdgårdar som grönytor men ingår inte i strategins undersökning med hänvisning till att de främst har ett annat syfte och inte är kommunal mark.

Miljö- och klimatstrategi

I Norrtälje kommuns Miljö- och klimatstrategi (antagen KF 2020-10-12) nämns inte odling specifikt men här sätts kommunens önskat läge för 2030, något som mer stadsnära odling kan hjälpa till att nå.

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Uppdraget har inga aktuella ekonomiska konsekvenser. Om nytt uppdrag gällande fördjupad utredning eller etablering av kolonilotter åläggs Samhällsbyggnadskontoret bör ekonomisk konsekvensbeskrivning genomföras anpassat till uppdragets art och innehåll.

Riskanalys

Uppdraget i sig innebär ingen risk, men det har identifierats risker som kan uppkomma vid etablering av odlingsområden, framför allt om de anläggs i eller i närhet av känslig miljö. Kolonilotter som anläggs i eller i närhet till känslig miljö medför risk för spridning av kemikalier och främmande arter. Båda spridningsriskerna kan minskas med kunskap, riktlinjer och villkor i avtal.

Om etablering av koloniområden inte föregås av fördjupad platsspecifik analys och kunskapshöjande åtgärder, så finns det risk för tomma eller misskötta lotter och även skadegörelse. Ofta dessa risker minskas med analys av platsspecifik efterfrågan och kunskapshöjande åtgärder. Ökad kunskap kan leda till en ökad grad av intresse och att flera odlare lyckas i sin strävan mot ökad egenproduktion av livsmedel. Lyckade odlingsinsatser leder i sin tur ofta till mer välskötta lotter och omhändertagna områden, vilket kan leda vidare till minskad risk för skadegörelse.

Förvaltningens analys och slutsatser

Planenheten har identifierat flera potentiella placeringar av småskalig stadsodling som har möjligheter att användas för att bidra till kommunens intentioner om en ökad grad av egenförsörjning av livsmedel. Föreslagna platser följer av de förutsättningar som identifierades för att arbeta i enlighet med gällande lagrum och kommunala styrdokument. Arbetet fokuserades på tidiga skeden av fysisk planering och hur planeringsprocessen kan användas för att säkerställa möjligheterna till egenförsörjning av livsmedel genom odling. Möjligheterna inom Norrtälje kommun bedöms vara goda men ökade insatser behövs för att säkerställa en beredskap med fler lokalt producerade livsmedel.

Samhällsbyggnadskontorets planenhet bedömer att en bredare strategi för ökad egenförsörjning av lokalt producerade livsmedel behöver arbetas fram. Strategin bör innefatta handlingsplan för yrkesmässigt lantbruk (inklusive djurhållning) och yrkesmässig trädgårdsodling samt riktlinjer för arrenderad kommunal odlingsmark för att komplettera jordbruksstrategin som är under framtagande.

För att realisera småskalig stadsodling på en eller flera av de föreslagna lokalerna bedömer planenheten att det bör utföras en djupare analys av en eller flera av de föreslagna lokaliseringarna och arbeta fram ett förslag på etablering av odling i områden med behov och efterfrågan.

Se mer information i Bilaga 1: Rapporteringsunderlag – Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel.

Tidplaner

Ej aktuellt

Anna Keskitalo
Samhällsbyggnadsdirektör
Samhällsbyggnadskontoret

Annika Andersson
Planchef
Planenheten

Bilagor

Bilaga 1: Rapporteringsunderlag – Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel.

Beslut skickas till

Samhällsbyggnadsdirektör
Planchef
Handläggare